

ใบความรู้เรื่องที่ 1

ความเป็นมาของรำวงมาตรฐาน

รำวงมาตรฐาน เป็นการแสดงที่พัฒนามาจากการรำโทนซึ่งเป็นรำวงพื้นเมืองของไทย เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นรำโทน ได้แก่ ฉิ่ง กรับและโทน และโดยเหตุที่เสียงโทนเป็นหลักในการตีกำกับจังหวะจึงเรียการแสดงนี้ว่า “รำโทน” ซึ่งชาวบ้านนิยมเล่นในฤดูเทศกาลต่างๆอย่างแพร่หลายในสมัยโบราณสืบเนื่องต่อกันมา จนถึงช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ.2484 – 2488 ซึ่งเป็นระยะที่ญี่ปุ่นยกกองทัพผ่านประเทศไทยมีการโจมตีทางอากาศอยู่เสมอ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นต้องการจะปลดปล่อยประชาชนจากความกลัวภัยสงคราม ประกอบกับจะเชิดชูศิลปะการแสดงและรักษาแบบแผนนาฏศิลป์ไทย จึงมอบให้กรมศิลปากรปรับปรุงการรำโทนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2487 และได้มีการประพันธ์บทร้องเพิ่มเติมขึ้นใหม่ 4 เพลงได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย ผู้ประพันธ์คือ จมื่นมนิตย์นเรศ (เฉลิม เสวตนันท์) ต่อมาท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ประพันธ์เพิ่มอีก 6 เพลง ได้แก่ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ เพลงบุชานันทรบ อาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นผู้ปรับปรุงทำนองเพลง และใช้เครื่องดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบการขับร้องจัดทำรำวงให้งดงามถูกต้องตามแบบนาฏศิลป์ไทย โดยนำแม่ทำรำแม่บทมากำหนดไว้เป็นแบบฉบับทำรำมาตรฐาน ซึ่งผู้ประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงรำวงมาตรฐานคือ

1. หม่อมต่วน (ครูสุภลักษณ์ ภัทรนาวิก)
2. ครูมัลลี คงประภัทร์
3. ครูลมูล ยมคุปต์

และเปลี่ยนชื่อเรียกจากรำโทนมาเป็นรำวง จนต่อมากกรมศิลปากรเปลี่ยนชื่อจากรำวงมาเป็น รำวงมาตรฐาน

ใบความรู้เรื่องที่ 2

ชื่อเพลงและทำำประกอบเพลงรำวงมาตรฐาน

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงรำวงมาตรฐานมีทั้งหมด 10 เพลง จมื่นมานิตย์ นเรศ (เฉลิม เศวตนันท์)ได้เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำขิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย ต่อมาท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม ได้ประพันธ์บทร้องเพิ่มอีก 6 เพลง ได้แก่ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ เพลงบุชานักรบ อาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นผู้ปรับปรุงทำนองเพลงและใช้เครื่องดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบการขับร้องจัดทำรำวงให้ดังามถูกต้องตามแบบนาฏศิลป์ไทย ผู้ประติษฐ์ทำำประกอบเพลงรำวงมาตรฐาน คือ

หม่อมต่วน (ครูศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก)

ครูมัลลี คงประภัทร์

ครูลมูล ยมคุปต์

1.เพลงงามแสงเดือน

คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (เฉลิม เศวตน์นันทน์)

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ สอดสร้อยมาลา

งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า

เราเล่นเพื่อสนุก

ขอให้เล่นพอรำ

งามใบหน้าเมื่ออยู่วงรำ (ซ้ำ)

เปลื้องทุกข์วายระกำ

เพื่อสามัคคีเอย

ภาพที่ 1 ทำรำ สอดสร้อยมาลา

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

2.เพลงชาวไทย

คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (เฉลิม เศวตนั้นนท์)

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ ชักแป้งผัดหน้า

ชาวไทยเจ้าเอ๋ย	ขออย่าละเลยในการทำหน้าที่
การที่เราได้เล่นสนุก	เปลื้องทุกข์สบายอย่างนี้
เพราะชาติเราได้เสรี	มีเอกราชสมบูรณ์
เราจึงควรช่วยชูชาติ	ให้แก่งกาจเจ็ดจ่ารัฐ
เพื่อความสุขเพิ่มพูน	ของชาวไทยเราเอ๋ย

ภาพที่ 2 ทำรำ ชักแป้งผัดหน้า

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

3.เพลงรำซิมารำ

คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (เฉลิม เศวตน์นันทน์)

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ รำสาย

รำมาซิมารำ

ยามงานเราทำงานจริงจัง

ถึงยามว่างเราจึงรำเล่น

ตามเสียงอย่างตามยุค

เล่นอะไรให้มีระเบียบ

มาซิม่าเจ้าเอ๋ยมาพื่อนรำ

เรงระบำกันให้สนุก

ไม่ละไม่ทิ้งจะเกิดเข็ญชุก

ตามเชิงเช่นเพื่อให้สร้างทุกซ์

เล่นสนุกอย่างวัฒนธรรม

ให้งามให้เรียบจึงจะคมขำ

มาเล่นระบำของไทยเราเอ๋ย

ภาพที่ 3 ทำรำ รำสาย

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

4.เพลงคืนเดือนหงาย

คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (เฉลิม เศวตน์นันทน์)

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ สอดสร้อยมาลาแปลง

ยามกลางคืนเดือนหงาย

เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต

เย็นร่มธงไทยปกไทยทั่วหล้า

เย็นพระพายโบกพลิวปลิวมา

เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา

เย็นยี่งน้ำฟ้ามาประพรหมเอย

ภาพที่ 4 ทำรำ สอดสร้อยมาลาแปลง

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

5.เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ

คำร้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ แยกเต้าเข้ารัง ผาลาเพียงไหล่

ดวงจันทร์วันเพ็ญ

ทรงกลดสดสี

แสงจันทร์อร่าม

ไม่งามเท่าหน้า

งามเอ๋ย แสงงาม

งามวงพักตร์ตั้งดวงจันทร์

วาจา กังวาน

รูปทรงสมส่วนย้วยวนหทัย

ลอยเด่นอยู่ในนภา

รัศมีทอแสงงามตา

ฉายงามส่องฟ้า

นวลน่องยอใย

งามจริงยอดหญิงชาติไทย

จริตกริยานิมนวลละไม

อ่อนหวาน จับใจ

สมเป็นดอกไม้ขวัญใจชาติเอ๋ย

ภาพที่ 5 ทำรำ แยกเต้าเข้ารัง

ภาพที่ 6 ทำรำ ผาลาเพียงไหล่

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

6.เพลงดอกไม้ของชาติ

คำร้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ รำยั่ว

(สร้อย) ขวัญใจดอกไม้ของชาติ งามวิลาสนวนานาฏรำยรำ (ซ้ำ)

ท่อน 1 เอวองค์อ่อนงาม

ตามแบบนาฏศิลป์

ชีชาติไทย เนาถิ่น

เจริญวัฒนธรรม

(สร้อย)

ท่อน 2 งานทุกสิ่ง สามารถ

สร้างชาติช่วยชาย

ดำเนินตาม นโยบาย

สู้ทนเหนียวยากตรากตรำ

(สร้อย)

ภาพที่ 7 ทำรำ รำยั่ว

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

7.เพลงหญิงไทยใจงาม

คำร้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำรำ พรหมสีหน้า ยุงฟ่อนหาง

เดือนพราว	ดาวแวววาวระยับ
แสงดาวประดับ	ส่งให้เดือนงามเด่น
ดวงหน้า	โสกาเพียงเดือนเพ็ญ
คุณความดีที่เห็น	เสริมให้เด่นเลิศงาม
ขวัญใจ	หญิงไทยส่งศรีชาติ
รูปงามวิลาส	ใจกล้ากาจเรื่องนาม
เกียรติยศ	ก้องปรากฏทั่วคาม
หญิงไทยใจงาม	ยิ่งเดือนดาวพราวแพรว

ภาพที่ 8 ทำรำ พรหมสีหน้า

ภาพที่ 9 ทำรำ ยุงฟ่อนหาง

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

8.เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

คำร้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ชื่อทำร่ำ ช้างประสานงา จันทร์ทรงกลดแปลง

ดวงจันทร์ขวัญฟ้า

จันทร์ประจําราตรี

ที่เทิดทูนคือชาติ

ถนอมแนบสนิทใน

ชื่นชีวาขวัญพี่

แต่ขวัญพี่ประจําใจ

เอกราชอธิปไตย

คือขวัญใจพี่เอย

ภาพที่ 10 ทำร่ำ ช้างประสานงา

ภาพที่ 11 ทำร่ำ จันทร์ทรงกลดแปลง

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

9.เพลงยอดชายใจหาญ

คำร้อง ท่านผู้หญิงหญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ทำรำ (หญิง) ชะนีรำยไม้ (ชาย) จ่อเพลิงกาฬ

โ้ยยอดชายใจหาญ

น้องขอร่วมชีวิต

แม้สุดยากลำบาก

น้องจักสู้พยายาม

ขอสมานไมตรี

กอบกรณีย์กิจชาติ

ไม่ขอเว้นเดินตาม

ทำเต็มความสามารถ

ภาพที่ 12 ทำรำ (หญิง) ชะนีรำยไม้ (ชาย) จ่อเพลิงกาฬ

ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

10.เพลงบุชานักรบ

คำร้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ทำนอง นายมนตรี ตราโมท

ทำรำ เที้ยวแรก (หญิง) ชัดจางนาง (ชาย) จันทรทรงกลด

เที้ยวสอง (หญิง) ล่อแก้ว (ชาย) ขอแก้ว

น้องรักรักบุชาพี	ที่มั่นคงที่มั่นคงกล้าหาญ
เป็นนักรู้เชี่ยวชาญ	สมศักดิ์ชาตินักรบ
น้องรักรักบุชาพี	ที่มานะที่มานะอดทน
นักแสดงนักพีผจญ	เกียรติพีขจรจบ
น้องรักรักบุชาพี	ที่ขยันที่ขยันกิจการ
บากบั่นสร้างหลักฐาน	ทำทุกด้านทำทุกด้านครั้นครบ
น้องรักรักบุชาพี	ที่รักชาติที่รักชาติยิ่งชีวิต
เลือดเนื้อพีพลีอุทิศ	ชาติยังอยู่ยังอยู่คู่พิภพ

ภาพที่ 13 ทำรำ (หญิง) ชัดจางนาง
(ชาย) จันทรทรงกลด

ภาพที่ 14 ทำรำ (หญิง) ล่อแก้ว
(ชาย) ขอแก้ว

ใบความรู้ เรื่องที่ 3 วิธีการแสดงและเครื่องแต่งกายรำวงมาตรฐาน

วิธีการแสดงรำวงมาตรฐาน

- 1.แสดงแบบรำหมู่ เป็นคู่ชาย-หญิง จะใช้ที่คู่ก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานที่
2. ก่อนเริ่มรำ หญิงชายทำความเคารพกันด้วยการไหว้ซึ่งกันและกัน
3. ก่อนรำแต่ละเพลงดนตรีจะบรรเลงนำ 1 วรรค เพื่อให้ตั้งต้นจังหวะการรำได้พร้อมกัน
4. การรำจะเดินตามกันเป็นวงกลมหมุนทวนเข็มนาฬิกา
5. มีความพร้อมเพรียงกันในเวลาแสดง ระยะห่างระหว่างคู่ไม่ห่างหรือชิดเกินไป ระวังอย่าให้วงเบียดหรือวงขาด
6. ใช้ท่ารำตามที่กำหนดไว้ในแต่ละเพลง
7. พนมมือไหว้ซึ่งกันและกันเมื่อจบเพลงสุดท้ายก่อนจะออกจากวงรำ

เครื่องแต่งกายร่างมาตรฐาน
เครื่องแต่งกายร่างมาตรฐาน แต่งได้ 4 แบบดังนี้

แบบที่ 1. แบบชาวบ้าน

ภาพที่ 15 ที่มา : เภยจมาภรณ์ พุ่มไสว

ผู้ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อคอกลม ผ้าคาดเอวห้อยชายด้านหน้า

ผู้หญิง นุ่งผ้าโจงกระเบน ห่มสไบ ปล่อยผม ประดับดอกไม้ข้างผม ด้านซ้าย

คาดเข็มขัด ใส่เครื่องประดับ

แบบที่ 2. แบบรัชกาลที่ 5

ภาพที่ 16 ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

ผู้ชาย นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อราชปะแตน ใส่ถุงเท้า รองเท้า

ผู้หญิง นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อผ้าลูกไม้ สไบพาดบ่าผูกเป็นโบว์ ทิ้งชายไว้

ข้างลำตัว ใส่เครื่องประดับมุก

แบบที่ 3. แบบสากลนิยม

ภาพที่ 17 ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

ผู้ชาย นุ่งกางเกงขายาว สวมสูท ผูกเนคไท
ผู้หญิง แต่งชุดไทยเรือนต้น ไทยจักรี หรือชุดไทยอื่นๆ

แบบที่ 4. แบบราตรีสโมสร

ภาพที่ 18 ที่มา : เบญจมาภรณ์ พุ่มไสว

ผู้ชาย นุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อพระราชทาน ผ้าคาดเอวห้อยชายด้านหน้า
ผู้หญิง นุ่งกระโปรงป้ายข้างยาวกรอมเท้า ใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก